

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 5512/2022
20.10.2022. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Звездане Лутовац, председника већа, Драгане Маринковић и Иване Рађеновић, чланова већа, у правној ствари тужиље - противтужене АА из ... и тужиоца мал. ББ из ..., кога заступа законска заступница мајка АА, а чији је пуномоћник Гордана Јовановић, адвокат из ..., против туженог - противтужиоца ВВ из ..., чији је пуномоћник Анкица Мишков, адвокат из ..., ради вршења родитељског права и издржавања, одлучујући о ревизији туженог-противтужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж2 83/22 од 02.03.2022. године, исправљена решењем истог суда Гж2 83/22 од 28.04.2022 године, у седници већа одржаној 20.10.2022. године, донео је

ПРЕСУДУ

ДЕЛИМИЧНО СЕ УСВАЈА ревизија туженог-противтужиоца и **ПРЕИНАЧУЈУ СЕ** пресуда Апелационог суда у Новом Саду Гж2 83/22 од 02.03.2022. године, исправљена решењем истог суда Гж2 83/22 од 28.04.2022 године и пресуда Основног суда у Сомбору П2 631/19 од 05.11.2021. године, тако што се **ОДБИЈА** као неоснован тужбени захтев АА из ... и тужиоца мал. ББ из ..., у делу којим је тражено да се тужени- противтужилац ВВ из ... обавезе да на име свог доприноса за издржавање мал. ББ из ... плаћа месечно преко 12.000,00 динара до досуђеног износа од 15.000,00 динара почев од 19.11.2019. године па убудуће.

У преосталом делу ревизија туженог-противтужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж2 83/22 од 02.03.2022. године исправљене решењем истог суда Гж2 83/22 од 28.04.2022 године, **ОДБИЈА СЕ** као неоснована у односу на допринос за издржавање и одржавање личних односа туженог са малолетним дететом.

Образложење

Пресудом Основног суда у Сомбору П2 631/19 од 05.11.2021. године, ставом првим изреке, тужбени и противтужбени захтеви су делимично усвојени. Ставом другим изреке, одређено је да се родитељско право над мал. ББ рођеним ... године, поверава на самостално вршење мајци АА из ..., а пребивалиште детета одређено је на адреси на којој живи са мајком у ..., ул. ... бр. ... . Ставом трећим изреке, обавезан је тужени као отац, да на име свог доприноса за издржавање мал. ББ плаћа месечно 15.000,00 динара почев од дана подношења тужбе 19.11.2019. године, најкасније до 15-ог у месецу за текући месец, те да заостале рате исплати у року од 15 дана од дана правноснажности пресуде, а будуће све док за то буду постојали законски услови на

текући рачун законске заступнице мал.тужиоца мајке АА. Ставом четвртим изреке, одређено је да ће се виђење мал. ББ са оцем одвијати на начин да ће отац детета виђати и дете доводити на адресу на којој сад живи у ... и то сваког другог викенда од суботе од 9,00 часова ујутру до суботе у 19,00 часова уз обавезу оца да дете у ... испред куће у којој дете живи са мајком на адресу ... бр. ... и да га по извршеном виђењу врати мајци на исто место суботом у 19,00 часова уз обавезу мајке да дете припреми и преда оцу у наведеом термину и по завршеном виђењу дете преузме испред куће у којој са дететом живи на наведеној адреси. Одбијен је део тужбенох захтева преко досуђеног износа од 15.000,00 динара до траженог износа од 17.622,00 динара, као и део противтужбеног захтева који се односи на модел виђања туженог са мал. ББ. Ставом шестим изреке, одлучено је да свака странка сноси своје трошкове поступка.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж2 83/22 од 02.03.2022. године, исправљена решењем истог суда Гж2 83/22 од 28.04.2022 године, одбијене су као неосноване жалбе тужиље и туженог и потврђена пресуда Основног суда у Сомбору П2 631/19 од 05.11.2021. године у ставовима трећем и четвртном изреке и одлука о трошковима поступка садржана у ставу шестом изреке.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужени је благовремено изјавио ревизију и допуну ревизије, у делу одлуке о доприносу за издржавање и уређења личних односа са малолетним дететом, због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Тужиља-противтужена је поднела одговор на ревизију туженог, са предлогом да се одбаци као недопуштена, односно да се одбије као неоснована.

Испитујући правилност побијане пресуде у смислу члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ бр. 72/11... 18/20), у вези члана 202. Породичног закона, Врховни касациони суд је оценио да је ревизија туженог делимично основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности. Неосновани су и ревизијски наводи да је другостепени суд учинио битну повреду одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. и 2. тачка 12. ЗПП, зато што та повреда не представља дозвољен ревизијски разлог у смислу члана 407. ЗПП, а чињенично стање утврђено је првостепеном пресудом сагласно доказима изведеним сходно члану 228. ЗПП цењеним у складу са одредбом члана 8. ЗПП. Супротно тврдњи ревидента, другостепени суд је оценио битне жалбене наводе и навео разлоге које је узео у обзир по службеној дужности, па у другостепеном поступку није учињена ни битна повреда поступка из члана 374. став 1. у вези члана 396. став 1. ЗПП.

Према утврђеном чињеничном стању тужиља и тужени су били у емотивној вези у којој је рођен њихов син мал. ББ дана .... године. Првостепеном пресудом у овој парници (у правноснажном делу) одређено је да се самостално родитељко право над малолетним дететом поверава тужиљи као мајци, а за пребивалиште детета одређује адреса на којој живи са мајком. Након краћег трајања заједнице живота странака (око три месеца) од августа 2017. године, тужиља са малолетним дететом живи у ... у домаћинству са својим оцем и малолетним дететом. Мал. ... је отац виђао у оба домаћинства родитеља (превасходно у мајчином домаћинству), а након конфликта

родитеља у 2019. години, дете је уз присуство мајке виђало оца ван домаћинства. Током овог поступка одређиване су привремене мере којима је уређено одржавање личних односа малолетног детета са оцем по моделу које је предлагао орган старатељства тако што је решењем првостепеног суда од 04.03.2020. године одређено да ће се виђење одвијати сваког уторка од 15.00 до 19.00 часова у домаћинству оца у ..., а након његовог пресељења у ... (где изнајмљује стан), решењем суда од 19.04.2021. године, измењена је привремена мера тако што је уређено виђење сваког другог викенда суботом у 9.00 часова ујутру до суботе до 19.00 часова, уз обавезу оца да дође по дете у ... испред куће у којој живи са мајком на адреси ... бр. ... и да га по завршеном виђењу врати мајци на исто место суботом у 19.00 часова, уз обавезу мајке да дете припреми и преда оцу у наведеном термину и по завршеном виђењу дете преузме испред куће у којој са дететом живи на наведеној адреси. На рочишту одржавном 06.09.2021, године, донето је решење којим је измењена одређена привремена мера тако што ће се тужени са детом виђати и дете доводити на адреси на којој сада живи у ..., улица ... бр. ..., стан бр. ..., док је у преосталом делу остала неизмењена.

Тужилца-противтужена, рођена ... године, запослена је као ... на ... у ... и остварује месечну зараду од 103.000,00 динара. Живи у домаћинству које је материјално обезбеђено од редовне месечне плате тужилце, од месечне пензије коју оставрује њен отац (рођен ... године) и од прихода који остварују обрадом породичног имања и утврђени су њени месечни режијски трошкови куће у којој живи у ... и стана који се налази у ..., трошкови исхране породичног домаћинства, трошкови горива и одржавања два аутомобила, трошкови превоза, стручног и научног рада и чланства у научним и стручним асоцијацијама, пореза, трошкови гардеробе мал.детета, хигијене и дечјих књига и сликовница. Тужени (рођен .... године) је завршио средњу ... школу, активно је ... и оставриво приходе до 2014. године, а у току 2020. године затворио је своју фирму због нерентабилности од када се налази налази на евиденцији Националне службе за запошљавање као незапослено лице, с тим што је остварио приход од продаје ... и стана у ... који је био у његовом власништву. Утврђени су његови месечни режијски трошкови становања, трошкови кредита, горива, исхране и хигијене. Тужилца и тужени немају обавезу издржавања других лица.

Према стручном мишљењу Центра за социјални рад у Нишу и налаза и мишљења вештака специјалисте медицинске психологије од 12.10.2020. године са изјашњењем и вештака неуропсихијатрије и судске психијатрије од 17.11.2020. године и оценом других доказа, на плану родитељства утврђено је да су оба родитеља показивала свест о потреби одржавања континуитета у контактима малолетног детета и оца, да оба родитеља поседују адекватне родитељске компетенције и да нису уочени елементи који би ограничавали оца у компетенцијама у погледу виђања са дететом, али да због потешкоћа које мал. ББ у виду поремећаја навике понашања (ноћно мокрење), успореног психофизичког развоја и конфликта лојалности треба задржати већ успостављен модел виђања, до стабилизације постојећих сметњи. Утврђене су потребе малолетног детета и односе се на задовољавање основних животних потреба и то исхрану, набавку одеће и обуће, средстава за хигијену, играчке, сликовнице и друго) при чему је суд водио рачуна и о минималној суми издржавања за месец октобар 2021. године од 34.414,00 динара. Тужени је предложио да доприноси издржавању мал.детета у висини од 6.000,00 динара.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања нижестепени судови су закључили да је у најбољем интересу малолетног детета које је поверено мајци на самостално вршење родитељског права, уз прихватање предлога Центра за социјални рад у Сомбору и налаза и мишљења вештака специјалисте медицинске психологије и вештака неуропсихијатрије и судске психијатрије за одржавање личних односа малолетног детета са оцем, продужавање већ успостављеног рестриктивног модела виђења (на начин и у обиму како је био утврђен решењем суда о одређивању привремене мере) собзиром на поремећај навике понашања код малолетног детета (ноћно мокрење) и да се убудуће у зависности од здравственог стања детета тај модел може проширивати. Имајући у виду материјалне прилике и приходе парничних странака закључено је да тужени може да доприноси издржавању малолетног детета износом од 15.000,00 динара и да ће наведени износ бити довољан да задовољи утврђене потребе малолетног детета, уз допринос мајке који се поред материјалних средстава огледа и у свакодневном старању о детету.

Код овако утврђеног чињеничног стања, правилно су нижестепени судови применили материјално право када су одредили на описани начин као у изреци пресуде, одржавање личних односа тужиоца-противтуженог, као оца са малолетном дететом.

Нису основани ревизијски наводи којима се побија одлука о начину одржавања личних односа малолетне деце и тужиоца.

Према члану 3. став 1. Конвенције о правима детета (Закон о ратификацији Конвенције Уједињених нација о правима детета "Службени лист СФРЈ" - Међународни уговори, бр. 15/90, "Службени лист СРЈ" - Међународни уговори, бр. 4/96, 2/97) у свим активностима које се тичу деце од примарног значаја су интереси детета, без обзира на то да ли га спроводе јавне или приватне институције за социјалну заштиту, судови, административни органи или законодавна тела. Државе чланице се обавезују да поштују право детета на очување свог идентитета, укључујући држављанство, име и породичне везе, како је то признато законом, без незаконитог мешања (члан 8. став 1.) а чланом 9. став 3. предвиђено је право детета одвојеног од једног или оба родитеља да редовно одржава личне односе и непосредне контакте са оба родитеља, осим ако је то у супротности са најбољим интересом детета.

Породичним законом је прописано да дете има право да одржава личне односе са родитељем са којим не живи. Право детета да одржава личне односе са родитељем са којим не живи може бити ограничено само судском одлуком када је то у најбољем интересу детета (члан 61. став 1. и 2.) и у спору за заштиту права детета и спору за вршење, односно лишење родитељског права, суд је увек дужан да се руководи најбољим интересом детета (члан 266. став 1). Право је и дужност родитеља који не врши родитељско право да издржава дете, да са дететом одржава личне односе и да о питањима која битно утичу на живот детета одлучује заједнички и споразумно са родитељем који врши родитељско право.

По оцени Врховног касационог суда правилно су нижестепени судови применили материјално право и утврдили најбољи интерес малолетног детета да са оцем, као родитељем који не врши родитељско право одржава редовне личне контакте. Законом није предвиђен најнижи или највиши обим контаката, већ их у одсуству

споразума родитеља уређује суд у сваком индивидуалном случају прилагођавајући модел виђања најбољем интересу малолетног детета у складу са његовим развојним потребама, као и животним приликама родитеља.

Процена најбољег интереса детета утврђена је на основу стручног мишљења органа старатељства и налаза вештака специјалисте медицинске психологије и вештака неуропсихијатрије и судске психијатрије, а који су оцењени у склопу свих осталих изведених доказа. Нижестепени судови су правилно ценили чињенице које се односе на присутне способности на страни оба родитеља, као и да способност оца да удовољи потребама детета није компромитована. Посебно су цењене чињенице у односу на узраст детета (рођен ... године) и његове потребе на емоционалном и развојном плану, присутни успорени психофизички развој, да се налази и у конфликту лојалности, те да малолетно дете има потешкоће са ноћним морењем што представља поремећај навике понашања, због чега за сада промене места боравка и дуже одсуствовања од куће у којој дете живи, нису у његовом интересу, нити би то помогло у превазилажењу тог проблема. Наведени модел по прилагођеној динамици и обиму одговара стварним потребама детета, зато супротно наводима ревизије, усвојени модел одржавања личних односа је у најбољем интересу малолетног детета, будући да ће сачувати постојећи и омогућити даљи развој блиског и емотивног односа оца и сина, несумњиво потребног за правилан психофизички развој детета и успостављање породичних веза што је фундаментални елемент појма породичног живота. Осим тога, неосновани су наводи ревизије да је суд ради потпуног утврђења чињеничног стања требало да одреди комбиновано психијатриско психолошко вештачење. И по схватању овог суда истражно начело у поступцима у вези са породичним односима из члана 205. Породичног закона не обавезује суд да у сваком случају изведе предложене доказе вештачењем. Одлуку о томе доноси суд, а у овом случају првостепени суд је стручно мишљење органа старатељства, налазе вештака и остале изведене доказе оценио свеобухватно у погледу битних чињеница налазећи да је довољно разјашњено чињенично стање и најбољи интерес малолетног детета за доношење одлуке о вршењу родитељског права и уређењу личних односа малолетног детета са оцем. .

Из изнетих разлога, побијаном одлуком је правилном применом чланова 6, 61. и 266. став 1. Породичног закона уређен начин одржавања контаката тужиоца са мал. дететом. При томе је, у циљу заштите интереса малолетне деце, начин одржавања њихових личних односа свакако подложен контроли од стране надлежног органа старатељства и промени уколико се значајније измене околности након доношења те одлуке. Стога, по оцени Врховног касационог суда, изјављеном ревизијом неосновано се оспорава правилност побијане пресуде у делу одлуке о начину одржавања личних односа мал. детета и туженог.

Међутим, по налажењу Врховног касационог суда, основано се ревизијом туженог указује да је приликом одлучивања о висини обавезе туженог да доприноси издржавању малолетног детета, погрешно примењено материјално право.

Полазећи од утврђеног чињеничног стања нижестепени судови су применом одредби чланова 154. став 1., 160., 161. и 162. став 3. Породичног закона - ПЗ обавезали туженог да на име свог доприноса за издржавање малолетног детета плаћа месечни износ од 15.000,00 динара, почев од 19.11.2019. године, као дана подношења тужбе. Основано тужени у ревизији указује да је погрешно примењено материјално право из

члана 160. ПЗ, јер је превисоко одмерен допринос туженог у издржавању малолетног сина имајући у виду потребе детета у складу за његовим узрастом.

Одредбом члана 160. ПЗ прописано је да се издржавање одређује према потребама повериоца и могућностима дужника издржавања, при чему се води рачуна о минималној суми издржавања, а потребе повериоца издржавања зависе од његових година, здравља, образовања, имовине, прихода и других околности од значаја за одређивање издржавања, док могућности дужника издржавања зависе од његових прихода, могућности за запослење и стицање зараде, његове имовине, његових личних потреба, обавезе да издржава друга лица и других околности од значаја за одређивање издржавања.

Одлучујући о тужбеном захтеву за дечије издржавање од подношења тужбе овај суд је имао у виду утврђене имовинске прилике парничних странакада и лица са којима живе у заједничком домаћинству, потребе и трошкове малолетног детета, могућност туженог да доприности његовом издржавању као дужник, његове приходе и обавезу тужиле да доприности издржавању детета који се поред материјалних средстава огледа и у свакодневном старању о детету. Међутим узраст детета је један од релевантних критеријума приликом одређивања висине издржавања. У време доношења наведене пресуде, малолетни ББ је имао четири године, а у моменту подношења тужбе у овој парници 2,5 година. Стога је Врховни касациони суд узимајући у обзир све околности које су чланом 160. став 2. и 3. ПЗ, прописане као параметри за оцену потребе мал. детета, као повериоца издржавања и могућности туженог, као дужника издржавања и уз вођење рачуна о минималној суми издржавања у смислу члана 160. став 4. ПЗ коју периодично утврђује министарство надлежно за породичну заштиту, обавезао туженог да на име свог доприноса за издржавање мал. сина плати износ од 12.000,00 динара, месечно од подношења тужбе па убудуће. Преко досуђеног износа од 12.000,00 динара, а до износа од 15.000,00 динара за издржавање мал. ББ, односно за 3.000,00 динара, тужбени захтев је одбио налазећи да је превисоко постављен.

Имајући у виду цитирану законску одредбу и утврђене чињенице за оцену могућности туженог, као дужника издржавања у смислу одредбе члана 160. став 3. ПЗ, и то да је незапослено лице, његове могућности да нађе одговарајуће запослење с обзиром на године старости, али и да је остварио приход од продаје локалне телевизије и стана у његовом власништву и ценећи укупне месечне потребе мал. детета које живи са мајком, а руководећи се његовим најбољим интересом сагласно члановима 6. и 266. ПЗ, Врховни касациони суд је оценио да је тужени у могућности да почев од 19.11.2019. године, на име свог доприноса за издржавање мал. детета плаћа 12.000,00 динара, месечно. Овим износом обезбеђује се задовољење услова за правилан и потпуни развој мал.детета, у складу са његовим утврђеним потребама, а при томе се не угрожава егзистенција туженог као дужника издржавања, док ће преостала средства за издржавање детета обезбеђивати законска заступница која се свакодневно брине о мал. детету, како потребним новчаним износом, тако и доприносом у виду рада и старања које и иначе свакодневно улаже у негу и подизање мал. ББ.

Супротно наводима ревизије када је у питању издржавање малолетне деце, родитељи су увек дужни макар и по цену жртвовања неких сопствених потреба да обезбеде издржавање свом малолетном детету. Родитељи су дужни да се одричу властитог егзистенцијалног минимума и да улажу посебне напоре за прибављање

потребних материјалних средстава када је у питању њихова обавеза издржавања малолетног детета, а што је законска обавеза туженог које се, сходно члану 167. став 2. ПЗ, ни у каквој тешкој материјалној животној ситуацији, не може ослободити. Наиме, укупне потребе детета премашају износ минималних потреба које прописује надлежно министарство, а тужени је обавезан да доприноси издржавању мал. детета износом који је испод законског минимума. Следом наведеног наводи туженог да суд није правилно утврдио његове материјалне могућности, не утичу на висину доприноса туженог за издржавање малолетног детета.

Из изнетих разлога, на основу члана 416. став 1. и 414. став 1. ЗПП, одлучено је као у изреци.

**Председник већа – судија
Звездана Лутовац, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић